

Eigen(aardig)heden van de Antwerpse havenarbeid(organisatie)

LAURA DE MEYER

Mandaatassistente Socialezekerheidsrecht UA

Sociale Concurrentie en Recht

Universiteit Antwerpen

WETTELIJK KADER

Wettelijk kader (I)

- **Dubbel gesloten tewerkstellingsstelsel**

- Slot 1 + slot 2 (zie *infra*)

- **Nationaal**

- Wet 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid (hierna: Havenarbeidswet)

- Kaderwet
- “Wet Major” (?)

- Uitvoeringsbesluiten

- KB 5 juli 2004 in uitvoering van artikel 3 Havenarbeidswet
- KB's in uitvoering van artikel 3*bis* Havenarbeidswet
- KB 12 januari 1973 en KB 12 augustus 1974 in uitvoering van artikel 2 Havenarbeidswet (?)

- Cao's PC 301

- **Per havengebied**

- Cao's PSC 301.01 (Antwerpen); PSC 301.02 (Gent), PSC 301.03 (Brussel en Vilvoorde), PSC 301.04 (Oostende) en 301.05 (Brugge en Zeebrugge)

Wettelijk kader (II)

- **Verhouding “Wet Major”- Arbeidsovereenkomstenwet**
 - Artikel 6 Arbeidsovereenkomstenwet
 - Aanvullende werking AOW
 - Codices = niet algemeen verbindend verklaarde cao’s
 - Rol van de sociale partners in het havenbedrijf
 - Ingebrekestelling EC (2014/2088) 28 maart 2014, C(2014) 1874final
 - Algemene pool
 - Dagcontracten
 - Verplichte ploegensamenstelling
 - Verbod tot *multitasking*
 - Erkenning van logistieke havenarbeiders

Wettelijk kader – nationaal (I)

- **Artikel 1 Havenarbeidswet:**

“Niemand mag in de havengebieden, havenarbeid laten verrichten door andere werknemers dan erkende havenarbeiders.”

- Poolsysteem
- **Slot 1**

- **Artikel 2 Havenarbeidswet:**

“De omschrijving van de havengebieden en de havenarbeid zoals bepaald door de Koning in uitvoering van de artikelen 35 en 37 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités, geldt voor de toepassing van deze wet.”

- KB 12 januari 1973 en KB 12 augustus 1974
 - Definitie “havenarbeid”
 - Inhoudelijke elementen
 - 1 geografisch element

Wettelijk kader – nationaal (II)

- **Artikel 3 Havenarbeidswet:**

“De Koning bepaalt de voorwaarden en de modaliteiten van de erkenning van de havenarbeiders op advies van het voor het betrokken havengebied bevoegd paritair comité.”

- KB m.b.t. erkenning havenarbeiders
 - KB 5 juli 2004
 - Definitie havenarbeider (?)

- **Artikel 3bis Havenarbeidswet**

“Op advies van het voor het betrokken havengebied bevoegd paritair comité, kan de Koning de werkgevers, die in dit gebied havenarbeiders tewerkstellen, verplichten zich aan te sluiten bij een door hem erkende organisatie van werkgevers, die in de hoedanigheid van lasthebber alle verplichtingen vervult die voor de betrokken werkgevers krachtens de individuele en collectieve arbeidswetgeving en de sociale zekerheidswetgeving, voortvloeien uit de tewerkstelling van havenarbeiders.

Om te kunnen erkend worden, moet de in het eerste lid bedoelde organisatie van werkgevers reeds de meerderheid van de betrokken werkgevers, als aangeslotene tellen.”

- KB's m.b.t. erkende werkgeversorganisaties
 - CEPA (Antwerpen), CEMPO (Brussel en Vilvoorde), CEPG (Gent), CEWEZ (Zeebrugge) en CEWO (Oostende)
- **Slot 2**

Wettelijk kader – nationaal (III)

- **Artikel 4 Havenarbeidswet:**

“De inbreuken op de bepalingen van deze wet en van de uitvoeringsbesluiten ervan worden opgespoord, vastgesteld en bestraft overeenkomstig het Sociaal Strafwetboek.

De sociaal inspecteurs beschikken over de in de artikelen 23 tot 39 van het Sociaal Strafwetboek bedoelde bevoegdheden wanneer zij, ambtshalve of op verzoek, optreden in het kader van hun opdracht tot informatie, bemiddeling en toezicht inzake de naleving van de bepalingen van deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan.”

- Strafsancties
 - Illegale arbeid (artikel 178 Sociaal Strafwetboek)

Wettelijk kader – lokaal

- **Cao's per PSC**
 - Codices
- **Administratieve instellingen per PSC**
 - Administratieve Commissie
 - Erkenning
 - Schorsing/intrekking erkenning
 - Bestendig Bureau
 - Klachten omtrent arbeidsvoorwaarden
 - Sancties bij overtredingen
 - Individuele afwijkingen

DEFINITIONS

Definities

- **“Havenarbeid”**
- **Inhoudelijke elementen**
 - Gedetailleerd
 - Havenarbeid *sensu stricto* – logistieke havenarbeid
 - Ook “bijkomstige havenarbeid”
 - Uitgesloten activiteiten
 - Verantwoording (?)
- **Een (1) geografisch element**
 - Havenarbeid in het **“havengebied”**
 - Kritiek
- **Interpretatie**
 - Restrictief (werkgevers)
 - Extensief (havenarbeiders)
- **“Havenarbeider”**
 - KB 5 juli 2004 (?)

TEWERKSTELLING ALS HAVENARBEIDER

Tewerkstelling als havenarbeider

- **Erkenning = toegang tot het beroep van havenarbeider**
 - Administratieve regels
- **Aanwerving = effectieve tewerkstelling als havenarbeider**
 - Sociaalrechtelijke regels
- **Veilig werken in de haven**
 - Beroepsopleiding
 - Gemeenschappelijk CPBW (Antwerpen en Gent)
 - Strafrechtelijke verantwoordelijkheid voor de arbeidsveiligheid in de havens (?)
 - Arbh. Gent 17 september 2009
 - CEPA, CEMPO, CEPG, CEWEZ en CEWO = administratieve werkgevers ≈ verplichte sociale secretariaten

Tewerkstelling als havenarbeider – erkenning (I)

- **Poolstelsel**
 - Administratieve Commissie
 - Erkenning – contingentering – categorisering
 - Erkenningsvoorwaarden
 - Uniform sinds KB 5 juli 2004
 - Algemene en specifieke erkenningsvoorwaarden
 - Erkenningsvoorwaarden per contingent
 - Algemeen contingent
 - Vaklui (?)
 - Logistiek contingent

Tewerkstelling als havenarbeider – erkenning (II)

- **Erkenningsvoorwaarden algemeen contingent (artikel 4, §1 KB 5 juli 2004):**

“De werknemer die aan de volgende voorwaarden voldoet, komt in aanmerking voor de erkenning als havenarbeider van het algemeen contingent:

- 1. van goed gedrag en zeden zijn;*
- 2. door de arbeidsgeneeskundige dienst medisch geschikt verklaard zijn voor havenarbeid;*
- 3. geslaagd zijn in de psychotechnische proeven; het doel van deze proeven is na te gaan of de kandidaat-havenarbeider voldoende intelligentie en de juiste persoonlijkheid en motivatie bezit, om na een opleiding de functie van havenarbeider te kunnen vervullen;*
- 4. minimum 18 jaar zijn;*
- 5. voldoende professionele taalkennis bezitten om alle bevelen en onderrichtingen in verband met het uit te voeren werk te kunnen verstaan;*
- 6. de **voorbereidingslessen** tot veilig werken en tot het verwerven van vakbekwaamheid hebben gevolgd gedurende drie weken, en geslaagd zijn voor de eindproef;*
- 7. de laatste vijf jaar niet het voorwerp zijn geweest van een maatregel van intrekking van de erkenning van havenarbeider op grond van artikel 7, eerste lid, 1° of 3°, van dit besluit; het betreft hier een intrekking in hetzelfde havengebied als dat waarvoor de erkenning als havenarbeider wordt gevraagd.”*

Tewerkstelling als havenarbeider – erkenning (III)

- **Erkenningsvoorwaarden logistiek contingent (artikel 4, §2 KB 5 juli 2004):**

“De werknemer die aan de volgende voorwaarden voldoet, komt in aanmerking voor de erkenning als havenarbeider van het logistiek contingent:

- 1. van goed gedrag en zeden zijn;*
- 2. door de arbeidsgeneeskundige dienst medisch geschikt verklaard zijn voor havenarbeid;*
- 3. minimum 18 jaar zijn;*
- 4. de **voorbereidingslessen** tot veilig werken en tot het verwerven van vakbekwaamheid hebben gevolgd gedurende drie dagen, en geslaagd zijn voor de eindproef;*
- 5. de laatste vijf jaar niet het voorwerp zijn geweest van een maatregel van intrekking van de erkenning van havenarbeider op grond van artikel 7, eerste lid, 1° of 3°, van dit besluit; het betreft hier een intrekking in hetzelfde havengebied als dat waarvoor de erkenning als havenarbeider wordt gevraagd. ”*

Tewerkstelling als havenarbeider – erkenning (IV)

- **Artikel 4, §3 KB 5 juli 2004:**

*“Havenarbeiders die kunnen aantonen dat zij **in een andere lidstaat van de Europese Unie** aan vergelijkbare voorwaarden inzake havenarbeid voldoen, worden voor de toepassing van dit besluit **niet meer aan die voorwaarden onderworpen.**”*

- **Artikel 5 KB 5 juli 2004:**

*“De erkende havenarbeiders dienen havenarbeid te aanvaarden en uit te voeren volgens het **gedegen vakmanschap**. De havenarbeiders van het **algemeen contingent** dienen te voldoen aan zekere **minimumprestatienormen** zoals verder bepaald in artikel 13 van dit besluit.”*

Tewerkstelling als havenarbeider – erkenning (V)

- **Gevolgen van de erkenning**
 - Losse havenarbeiders
 - Vaste havenarbeiders
- **Opleiding van de havenarbeider**
 - Veiligheid en welzijn op het werk
- **Verlies van erkenning**
 - Schorsing
 - Intrekking
 - Verval

Tewerkstelling als havenarbeider – erkenning (VI)

- **Centrale rol havenarbeidersvakbonden**
 - *Closed shop?*
 - *Preferential shop?*
 - J. ROMBOUTS
 - Europees Comité voor de Sociale Rechten
 - Syndicale vrijheid (artikel 5 HESH)
 - *Quid* artikel 3bis Havenarbeidswet?
 - Aansluiting ≠ lidmaatschap (?)

Tewerkstelling als havenarbeider – aanwerving (I)

- **Wijze van aanwerving**
- Algemeen contingent
 - **Losse** havenarbeiders = beroepscategorieën dagelijkse aanwerving = “dagloners”
 - Losse havenarbeiders in vast dienstverband
 - Doorbestelde havenarbeiders = “binnenmannen” = “losvaste” havenarbeiders
 - **Vaste** havenarbeiders = beroepscategorieën in vast dienstverband
 - Ploegenstelsel
 - Verbod tot *multitasking*
- Logistiek contingent
 - Logistieke arbeider (ongeschoolde/geschoolde/ploegbaas)
 - Magazijnarbeider
 - Fruitsorteerder
 - Fruitpakker
 - Interimarbeid (artikel 59 Codex Logistiek Contingent)
- Juridische consequenties
 - Soort van havenarbeidersovereenkomst
 - Einde van de havenarbeidersovereenkomst

Tewerkstelling als havenarbeider – aanwerving (II)

- **De aanwervingszitting**
 - Arbeidsbemiddeling
 - Vrijwillige aanwervingsperiode
 - Verplichte aanwervingsperiode
 - Onvrijwillige werkloosheid ≠ werkloosheidstempel
 - Vier aanwervingszittingen (7u00, 13u00, 14u30 en 15u15) voor vier shiften (8u00-15u45, 14u00-21u45, 18u00- 01u45u en 22u00-05u45)
 - De havenarbeider wordt toegewezen aan een aanwervingszitting
 - De erkenningskaart
 - Artikel 65 Codex Algemeen Contingent:
*“De arbeidsovereenkomst wordt gesloten door overhandiging van de erkenningskaart door de havenarbeider aan de persoon die aanwerft.
De arbeidsovereenkomst wordt beëindigd door teruggave van de erkenningskaart door de werkgever aan de havenarbeider.”*

Tewerkstelling als havenarbeider – aanwerving (IV)

- **Doorbestellingmogelijkheid artikel 60 Codex Algemeen Contingent:**

*“De werkgever die een havenarbeider heeft aangeworven, **kan met deze havenarbeider overeenkomen** betrokkene voor een nieuwe shift aan te werven ("doorbestelling") zonder dat de aanwerving plaats dient te hebben in het aanwervingsbureau op voorwaarde dat de volgende procedure in acht wordt genomen:*

- 1. bij de tewerkstelling in de doorbestelde shift, dienen de voorschriften in acht genomen te worden die betrekking hebben op de arbeids- en rusttijden;*
- 2. vóór het einde van de vorige shift dient de werkgever de firmastempel aan te brengen in het werkboek in het voorziene vakje. Deze doorbestellingsstempel dient het aanvangsuur van de doorbestelde shift te vermelden (...)*”

- Onderzoek T. NOTTEBOOM (2011)
- Juridische betwistingen n.a.v. de beëindiging van de doorbestelling
 - Arbeidsovereenkomst voor een bepaalde tijd?
 - Arbeidsovereenkomst voor een onbepaalde tijd?
 - Artikel 11 Arbeidsovereenkomstenwet
 - Rechtsmisbruik havenwerkgever?
 - Schending artikelen 10 en 11 Grondwet?
 - ...

BIJZONDER STELSEL VAN BESTAANSZEKERHEID

Bijzonder stelsel van bestaanszekerheid

- **Bijzonder Compensatiefonds**
 - Taken
 - Artikel 3 Statuten Bijzonder Compensatiefonds
 - Bestaanszekerheidsvergoeding= werkloosheidsvergoeding + aanwervingsvergoeding
 - Financiering
 - Werkgeversbijdragen
 - Vaste bijdragen
 - Sanctie van het Bestendig Bureau

(HETE) HANGIJZERS (?)

(Hete) hangijzers (?) (I)

- **Concurrentiepositie Belgische (zee)havens**
 - Loonkost
 - Financiering aanvullend stelsel van bestaanszekerheid
 - Logistieke arbeid = havenarbeid
 - Quid definitie “logistieke activiteit”?
 - Gewijzigde rol van zeehavens
 - Een schakel in de logistieke keten
 - Multinationals
 - De ligging van de haven bepaalt niet langer (alleen) de keuze voor de haven
 - Tendens tot “decasualisering” (?)
 - Vaklui onder PC 301 en PSC’s 301.01-301.05
 - Binnenscheepvaart
 - Geografische afbakening van de havengebieden

(Hete) hangijzers (?) (II)

- **Verenigbaarheid “Wet Major” met de (internationale) grondrechten**
 - Negatieve syndicale vrijheid
 - Vrijheid van arbeid
 - Vrijheid van ondernemen
 - Gelijkheid en non-discriminatie
 - Recht op een eerlijk proces

(Hete) hangijzers (?) (III)

- **Verenigbaarheid “Wet Major” met het Europees recht**
- **EU vrij verkeer**
 - Diensten
 - Toepasselijkheid vrij verkeer van diensten (?)
 - *Port Packages I en II*
 - “No self-handling”
 - HvJ 5 juni 1997, nr. C-398/95, *SETTG*
 - Arbrb. Brussel 11 januari 2012
 - Vestiging
 - Ingebrekestelling EC (2014/2088)
 - Werknemers
 - KB 5 juli 2004
- **EU mededingingsrecht**
 - Artikel 101 VWEU
 - Artikel 106 VWEU
 - HvJ 16 september 1999, nr. C-22/98 *Becu*

BEDANKT VOOR UW AANDACHT!

Sociale Concurrentie en Recht
Universiteit Antwerpen